

Dönem : 2
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 192

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi Kâr his- seleri hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/162)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71/342/1616

19 . 3 . 1966

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 14 . 3 . 1966 tarihinde kararlaştırılan «Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

G E R E K Ç E

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş., 1 Mart 1960 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış olan 7462 sayılı «Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. Kanunu» hükümlerine göre kurulmuş ve şirket esas mukavelesinin 11 Mayıs 1960 tarihli Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlaması ile tüzel kişilik iktisabetmiştir.

Şirketin bir milyon lira olan başlangıçtaki kuruluş sermayesi 7462 sayılı Kanunla 510, 335 sayılı Kanunla da 600 milyon liraya çıkarılmıştır.

600 milyon liralık sermaye taahhüdünden 31.12.1965 itibariyle 517 752 000 liralık kısmı ödenmiş olup bunun 306 milyonu Türk resmî sektörüne (Sümerbank ve Karabük), 101 592 000 lirası Türk özel sektörüne, 110 160 000 liralık kısmı da yabancı sektöre aittir.

1961 yılı ortalarında tesislerin kurulması için faaliyete başlanmış ve tesisler 3,5 yıl içinde ikmal edilerek 22 Mart 1965 tarihinde bütün unsurları ile işletmeye alınmıştır.

Tesisler için takriben 2 milyar 514 milyon lira harcanmıştır. Buna, inşaat devresi içinde tahakkuk ettirilip sonradan ödenecek olan 200 milyon liralık faiz masrafları da eklendiği takdirde projenin hakiki maliyeti 2,724 milyon lira olmaktadır. İşletme giderleri ile ilgili 208 milyon liralık stoklar da bu meblâğa dâhildir.

7462 sayılı «Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. Kanunu» nun 6 ncı maddesi ile, tesislerin kuruluş devresi için hisse senetleri sahiplerine asgari bir temettü garantisi sağlanmıştır.

Bu madde şöyledir : «Şirketin elde edeceği sâfi kâr hisse senetleri sahiplerine ödenmiş sermayelerinin senede % 6 sı nisbetinde kâr dağıtılmasına müsaıd olmadığı takdirde, Maliye Vekâleti kâr noksanını şirketin kuruluş tarihinden itibaren 5 yıl müddetle ikmal eder. Bu kâr noksanları, mezkûr vekâletçe şirkete avans olarak ödenir. Şirket bu avansları, mütaakıp senelerde kanuni ihtiyatlar ve ödenmiş sermayeye % 10 temettü hissesi ayrıldıktan sonra kalacak kâr bakiyelerinden Maliye Vekâletine iade eder.»

Söz konusu temettü garantisi bütün hisse senetleri sahiplerine uygulanmamış, sadece özel sektör hissedarlarına asgari temettü ödenmiştir. Bugüne kadar Maliye Bakanlığınca bu maksatla şirkete verilen avansların toplamı 6 200 000 liradır.

Böyle bir temettü garantisi tanınmasından maksat; Türk özel sektörünün özellikle küçük tasarruf sahiplerinin şirket hisselerini almasını sağlamak, böylece bir yandan şirket sermayesinin bir kısmını temin etmek, öte yandan memleketimizde bir sermaye piyasası kurulması yolunda yardımcı olmaktır.

Gerçekten de, kesif bir reklâm kampanyasına girilmek suretiyle, özel sektöre ayrılmış bulunan 99 milyon liralık hisse senetlerinden büyük kısmı tesislerin kuruluş devresi içinde satılmıştır.

Temettü garantisinin süresi kanunda, şirketin kuruluşundan itibaren 5 yıl olarak tesbit edilmiştir. Şirket 11 Mayıs 1960 tarihinde kurulmuş olduğuna göre bu süre, 1964 faaliyet dönemi sonunda bitmiştir.

Tesisler Mart 1965 sonlarına doğru işletmeye açılmış olduğuna göre, bundan böyle, şirketin kâr - zarar durumu ve anasözleşmesi hükümleri gereğince hissedarlarına temettü dağıtması icabedeceği tabiidir.

Ancak, yapılan incelemelere göre, aşağıdaki sebepler muvacesinde şirketin 1965, 1966 ve 1967 yıllarında kârlı duruma geçemeyeceği ve bunun neticesi olarak ortaklara temettü dağıtmayacağı anlaşılmaktadır.

1. Projenin hazırlanması sırasında, tesis maliyetinin ve özellikle mamül maliyetinin hesabında 1959 fiyatlarının esas alınmış olması sebebiyle maliyet ve kâr projeksiyonlarında geniş çapta hataya düşülmüştür.

2. Bu projeksiyonlarda yapılan hata sebebiyle, şirkete verilmiş olan kredilerin faizleri yüksek tutulmuş ve şirket ağır bir borç yükü ile karşı karşıya kalmıştır.

3. — İlk projede öngörülen bâzi imkânların işletmeye geçtikten sonra gerçekleştirilememiş olması maliyetteki sabit masraf payını artırmıştır.

4. — Cevherin fabrika maliyeti, özellikle nakliye ve liman masraflarındaki artış dolayısıyla ilk tahminlerin çok üstünde olmuştur (% 100 den fazla)

5. Kömür maliyeti ton başına 50 lira fazla olmuştur.

6. Toplu sözleşmeler sonucu işçi ücretlerinde geniş çapta artırma olmuştur.

7. Yatırım başlangıçtaki tahminlerin üstünde olmuş ve ilk projede öngörülmemiş bâzi tesisler de sonradan ilâve edilmiştir.

Bir taraftan bunlar ve benzeri âmiller üzerinde durularak hal çareleri bulmak için çalışmalar yapılmaktadır.

Ancak; tesislerin işletmeye geçişinden itibaren belirli bir süre için şirketin kâr sağlyaması ve bunun sonucu olarak hissedarlarına temettü tevzi edememesi bâzi bakımlardan olumsuz etkiler yapacaktır.

Şirketin özel sektör ortaklarından büyük bir kısmı, işçi, memur, serbes meslek erbabı ve ev kadını gibi dar gelirli veya orta halli kimselerdir.

Diğer yönden; tasarrufları tutma şeklinin elverişsizliği ve lüzumlu müesseselerin gelişmemiş olması gibi sebeplerle memleketimizde sermaye piyasasının henüz teessüs etmemiş olduğu bir gerçektir.

Küçük tasarrufların yatırımlara kaydırılmasında olumlu bir faaliyet göstermiş olan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. nin, şimdiye kadar % 6 temettü almaya alışmış olan ortaklarına bu temettü artık ödememesi, bu yoldaki olumlu tesirleri yokedebilecek bir netice doğurabilir.

Ayrıca, resmî sektör elindeki şirket hisse senetlerinin de özel sektöre satılması öngörülmüştür.

Gerçek şimdiye kadar özel sektöre satılmış hisse senetlerinin iade sebebiyle kıymetten düş-

mesini önlemek, gerek özel sektöre devri öngörülen hisse senetlerinin satışını kolaylaştırmak için temettü garantisinin 3 yıl daha devamı zaruri görülmektedir.

Ancak; bu defaki kanun tasarısında öngörülen temettü 7462 sayılı Kanundan farklıdır. Maliye Bakanlığının bu maksatla şirkete bir avans vermesi söz konusu değildir. Şirket bu temettü kendi kaynaklarından ödiyecek ve gelecek yıllardaki kârları ile mahsup yapacaktır. Başka bir deyimle, şirketin kârlı devresinde ortaklara, avans olarak ödenen temettü kadar noksan kâr dağıtılacaktır.

Maliye Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

Maliye Komisyonu

Esas No. : 1/162

Karar No. : 72

2 . 5 . 1966

Yüksek Başkanlığa

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkında kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi :

Gerekçede arz ve izah edilen hususlar komisyonumuzca yerinde görülerek tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Bakanlığa sunulur.
Maliye Komisyonu Başkanı

ve bu rapor sözcüsü

Çankırı

T. Akman

Kâtip

Bingöl

M. E. Gündoğdu

Balıkesir

A. Akın

Gaziantep

N. Sarıca

Urfa

Muhalifim

B. Boran

Bütçe Plân Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

Bütçe Plân Komisyonu

Esas No. : 1/162

Karar No. : 34

8 . 2 . 1967

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale buyurulan (Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkında kanun tasarısı) ilgililer ve Maliye Bakanlığı temsilcisinin de katılması ile incelendi ve görüşüldü.

Memleketimiz ekonomisine büyük bir değer katacak olan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 7462 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Şirketin kuruluş sermayesi başlangıçta bir milyon lira iken 7462 sayılı Kanunla 510, 335 sayılı Kanunla da 600 milyon liraya çıkarılmıştır. Şirketin ödenmiş sermayesinin 306 milyonu Türk resmî sektörüne (Sümerbank ve Karabük), 101 592 000 lirası Türk özel sektörüne ve 110 160 000 liralık kısmı da yabancı sektöre aittir.

Tesislerin kurulmasına 1961 yılında başlanmış 3,5 yıl devam eden faaliyetler neticesinde 1965 Mart ayında tesis işletmeye alınmıştır. İşletmeye açıldığı günden itibaren piyasaya çıkarılmış olduğu mamul ve yarı mamul mallar memleket ihtiyaçlarını karşılamaya başladığı gibi gelecek yıllarda dışarıya da ihracetmek imkânları doğacaktır. Ancak tesisin kurulmasından iş-

letmeye açılmasına kadar takriben 2 milyar 514 milyon lira harcanmış bulunmaktadır. Bu itibarla Şirket henüz kâr durumuna geçmemiştir. 7462 sayılı (Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi Kanununun) 6 ncı maddesi ile tesislerin kuruluş devresi için hisse senetleri sahiplerine asgari bir temettü garantisi sağlanmıştır. İlgili maddede (Şirketin elde edeceği kâr hisse senetleri sahiplerine ödenmiş sermayelerinin senede % 6 sı nisbetinde kâr dağıtılmasına müsaidolmadığı takdirde, Maliye Vekâleti kâr noksanını Şirketin kuruluş tarihinden itibaren 5 yıl müddetle ikmal eder. Bu kâr noksanları, mezkûr Vekâletçe Şirkete avans olarak ödenir. Şirket bu avansları, mütaakıp senelerde Kanuni ihtiyatlar ve ödenmiş sermayeye % 10 temettü hissesi ayrıldıktan sonra kalacak kâr bakiyelerinden Maliye Vekâletine iade eder) denilmektedir.

Söz konusu temettü garantisi bütün hisse senetleri sahiplerine uygulanmamış, sadece özel sektör hissedarlarına asgari temettü ödenmiştir. Böyle bir temettü garantisinin tanınmasında maksat; Türk özel sektörünün özellikle küçük tasarruf sahiplerinin şirket hisselerini almasını sağlamak, böylece bir yandan şirket sermayesinin bir kısmını temin etmek, öte yandan memleketimizde bir sermaye piyasası kurulması yolunda yardımcı olmaktır. Temettü garantisinin süresi şirketin kuruluşundan itibaren beş yıl olarak tesbit edilmiştir. Tesisler 1965 Mart sonlarına doğru işletmeye açılmış olduğuna göre, bundan böyle şirketin kâr - zarar durumu ve anasözleşmesi hükümleri gereğince hissedarlarına temettü dağıtması gayet tabiidir. Ancak; tesislerin işletmeye geçişinden itibaren belirli bir süre için şirketin kâr sağlamaması ve bunun sonucu olarak hissedarlarına temettü tevzi edememesi bâzı bakımlardan olumsuz etkileri yapacağından gerek hisse senetlerinin kıymetten düşmesini önlemek, gerekse özel sektöre devri öngörülen hisse senetlerinin satışını kolaylaştırmak için temettü garantisinin üç yıl daha devamı zaruri görülmektedir. Kanun tasarısında öngörülen temettü 7462 sayılı Kanundan farklıdır. Şirket bu temettüü kendi kaynaklarından ödiyecek ve gelecek yıllardaki kârları ile mahsup yapacaktır.

Komisyonumuz kanun tasarısı hakkında ilgililerden almış olduğu geniş bilgilerin ışığı altında tasarıyı yerinde görerek aynen kabul etmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü	Kâtip
Aydın	Rize	Sakarya	Bolu
İ. Sezgin	E. Y. Akçal *	N. Bayar	H. İ. Cop
Adıyaman	Ankara	Ankara	Balıkesir
M. A. Atalay	Muhalifim	H. T. Toker	Muhalefet şerhi ilişiktir.
	İ. Seçkin		F. İslimyeli
Edirne	Giresun	Gümüşane	İstanbul
İ. Ertem	Muhalifim	Söz hakkın mahfuzdur	Muhalifim
	İ. E. Kılıçoğlu	S. Savacı	S. Aren
İstanbul	İstanbul	Kayseri	Konya
N. Eroğan	M. Güven	A. A. Hacıpaşaoğlu	M. N. Kalaycıoğlu
Kütahya	Ordu	Sakarya	Trabzon
M. Erez	Muhalifim	E. Alican	A. İ. Birincioğlu
	A. H. Onat		

Muhalefet şerhi

Kanun tasarısı, kurucular dışındaki hisse senetleri sahiplerine % 6 kâr avansı verilmesini ve bu avansın ileride doğacak kârdan mahsubedilmesini öngörmektedir.

Devlete ve Kamu İktisadi Teşebbüslerine ait hisselerle, mütaakıp tarihlerde tahakkuk ettirilecek kârdan bir kısmının, özel şahıslara dağıtılmasına muhalifim ve 440 sayılı Kanunun ruhuna uygun bulmuyorum.

Balıkesir
F. İslimyeli

Ankara
İ. Seçkin

Ordu
A. H. Onat

**Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkında
kanun tasarısı**

MADDE 1. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin 1965, 1966 ve 1967 yılları bilânçolarına göre, kurucular dışındaki hisse senetleri sahiplerine ödenmiş sermayelerinin yılda % 6 sı nisbetinde kâr dağıtılması mümkün olmadığı takdirde, noksan miktarı şirket avans olarak ödeyebilir.

Şirket tarafından bu şekilde tamamlanan kâr noksanları, gelecek yıllarda kanuni ihtiyatlar ve ödenmiş sermayeye % 10 temettü hissesi ayrıldıktan sonra kalacak kârlardan mahsubedilir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

14 . 3 . 1966

Başbakan <i>S. Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>C. Bilgehan</i>	Devlet Bakanı <i>R. Sezgin</i>	Devlet Bakanı <i>K. Ocak</i>
Devlet Bakanı <i>A. F. Alışan</i>	Adalet Bakanı <i>H. Dinçer</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Sükan</i>
Dışişleri Bakanı <i>İ. S. Çağlayangil</i>	Maliye Bakanı <i>İ. Gürsan</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Dengiz</i>	Bayındırlık Bakanı <i>E. Erdinç</i>
Ticaret Bakanı <i>S. T. Müftüoğlu</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>E. Somunoğlu</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>İ. Tekin</i>	Tarım Bakanı <i>B. Dağdaş</i>
Ulaştırma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Çalışma Bakanı <i>A. N. Erdem</i>	Sanayi Bakanı <i>M. Turgut</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>İ. Deriner</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Kürşad</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Menteşeoğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>S. O. Avcı</i>	